

III.3.1. Metoda zastosowana w badaniu opinii opiekunów osób starszych

Katarzyna Szczerbińska, Katarzyna Czabanowska

W drugim etapie badania w celu uzyskania stosownych informacji zastosowano metodę jakościową – **zogniskowany wywiad grupowy** (*focus group*). Metoda ta jak dotąd była stosowana w badaniach mających na celu poznanie wielu aspektów opieki nad osobami przewlekle chorymi, w tym także nad ludźmi cierpiącymi na otępienie [Dawson, Franz, Lindstrom et al., 2003; Albert, Del Castillo-Castaneda, Sano et al., 1996]. Zogniskowane wywiady grupowe zwykle prowadzone są w grupach kilku – kilkunastu osób dobranych w sposób celowy. Ta metoda jest narzędziem badawczym często używanym w stosowanych naukach społecznych. Termin „wywiad” oznacza obecność moderatora, który uzyskuje informacje, prowadząc dyskusję w badanej grupie, natomiast termin „zogniskowany” oznacza, iż wywiad jest skoncentrowany na stosunkowo niewielkiej liczbie zagadnień. Grupa, w której przeprowadza się wywiad, jest wystarczająco mała, aby zachodziły interakcje w ramach dyskusji między wszystkimi jej członkami. Wyniki tak prowadzonych wywiadów, ze względu na swój jakościowy charakter, nie mogą być wykorzystywane do rozwiązywania każdego problemu badawczego. Metoda ta jest zalecana do wstępnego rozpoznania problemu, eksploracji i próby opisanego go. Pozwala również zbadać, co uczestnicy badania myślą naprawdę, jak pojmują badany problem i jakie mają priorytety [Kitzinger, 1995]. Dyskusja grupowa, która jest nierozzerwalną częścią metody *focus group*, pozwala uczestnikom badania mówić o kwestiach dla nich ważnych w ich własnym języku, prowadząc często proces badawczy w nieoczekiwanym kierunku [Pope, Mays, 2000]. Wywiady grupowe można traktować jako badanie wstępne, które pozwala na zaplanowanie dalszych pogłębionych obserwacji w celu wyjaśnienia już bardziej szczegółowych zagadnień.

Wywiady grupowe przeprowadzono w trzech grupach opiekunów osób chorych na otępienie oraz trzech grupach opiekunów osób starszych niepełnosprawnych w wyniku udaru mózgu. Starano się tak dobrać opiekunów, aby stan chorych podopiecznych odpowiadał opisowi przypadków, użytych w Kwestionariuszu Czterech Przypadków (FCQ). Wywiady grupowe skupiały się na opisie sposobu realizacji opieki nad osobami starszymi chorymi na otępienie i udar mózgu oraz ustaleniu nieprawidłowości i słabych punktów w realizacji opieki formalnej nad osobami starszymi. Były prowadzone według scenariusza opra-

cowanego na podstawie opisu przypadków przedstawionych w kwestionariuszu FCQ. Osoby zostały poproszone o swobodne wypowiedzi na temat tego, jak rozpoznano chorobę, jak przebiegała opieka nad chorym, jakie mieli/mają problemy i jak sobie z nimi poradzili.

Dla zapewnienia wiarygodności wyników zapewniono bezstronność moderatora, który prowadził wywiad, wypowiedzi opiekunów zostały zarejestrowane na taśmie wideo i opisane przez obserwatorów. Zebrany materiał został podany transkrypcji, a następnie analizie jakościowej przez zespół badaczy. Uzyskane wyniki porównywano z otrzymanymi w pierwszym etapie.

Poniżej omówiono wyniki badania opiekunów osób chorych na otępienie oraz ludzi opiekujących się chorymi po udarze mózgu. Ostatecznie przeprowadzone wywiady pozwoliły na potwierdzenie uzyskanych wcześniej wyników dotyczących trajektorii osoby starszej jako pacjenta prowadzonej poprzez system ochrony zdrowia. Ponadto badania pozwoliły na rozpoznanie potrzeb opiekunów rodzinnych i pogłębienie analizy przyczyn niedoskonałości funkcjonowania opieki, jak również dostarczyły wielu wskazówek co do kierunku, w jakim należy ją poprawiać.